

INFORMACE pro MČAD: Místopis okresu zprac. Věra Hejhalová. Rkp. 1998-2000, s. 15. kART.

RYCHNOV NAD KNĚŽNOU, viz též PANSKÁ HABROVÁ, o. Rychnov nad Kněžnou

1750 Umučení Páně (Pašije), divadlo v české řeči. 1760-1779 div. činnost řádu piaristů. Od 1799 ochotníci v hostinci U labutě (Jiráskova ulice) i světské hry o místních poměrech, autor student V. Tábořský (1810). Činohra i hry se zpěvy, Loupežníci na Chlumu, Abelino, Dvě strážné na jednom stanovišti. Vlastní hudební soubor. 1832-1839 se hrálo v hostinci U slunce na náměstí čp. 69. Posilou ODi studenti vyšších škol. Potom činnost ochabla. Do města zajížděly i německé společnosti. 1848 opět z popudu studentů ochotníci činnost obnovili. Nové jeviště U Verflů (později Panská ulice 7). Zde Klicpera, Tyl a hry přivážené z Prahy. 1861 zal. *Ochotnická společnost*, okolo 50 členů, h. na novém jevišti U labutě, od tohoto roku pouze česky. První rok nastudovali 14 titulů, následující rok 20. Polovinu vstupného odevzdávali pro zřízení vyššího gymnázia, zbytek na sociální účely a provoz. Německy hrané divadlo postupně ustupovalo českému, což výrazně přispělo i k rychlému zániku dvojjazyčnosti města. Představení pořádali i v okolních obcích (1872 Habrová). 1861-1871 h. 129x, 139 her. Na repertoáru Klicpera, Tyl, Štěpánek, Kolár, Jeřábek, Sabina, Mosenthal, Birch-Pfeiferová, Benedix, Kotzebue, Raupach, Kaiser, Anzengruber ad. Dekorace půjčovány ze Solnice. Občas se hrávalo i německy, „aby se vyhovělo části obyvatelstva“. Na léto se divadlo stěhovalo do Malé Habrové

546 / Členové Divadelní ochotnické jednoty Tyl před Národním domem počátkem 20. století.

do Láskova hostince. Zde Jan za chrta dán, Rohovín Čtverrohý, Blaník, Paličova dcera, Slepý mládenec, Štěkavec, Zmatek nad zmatek aj. 1848-1885 zde působili autoři místního významu V. Pelikán, J. Baroch, J. Kratochvíl, J. Voborník. 1874 (1872?) se ochotníci museli přestěhovat do hostince U havrana (U Majšajdrů). Zde h. jen 1x a činnost ustala.

1877 žádali o schválení stanov, za ved. Jos. Vycpálka (1847-1922, folklorista a osvětový pracovník, autor knihy *České tance*, působil zde 1876-1894) začali zkoušet. 1879 (1877?) stanovy *OJ Tyl* schváleny. 8-14 her ročně. 1879 návrh na věcnou loterii ve prospěch postavení samostatné div. budovy. 1881 Spolek pro stavbu Pelcova domu. Téhož roku zah. *OJ Tyl* tzv. deklamátorská cvičení, přeměněná 1888 na dramatickou školu pro výchovu ochotníků. 80. léta regionální autor Zd. Kolovrat-Krakovský. Jos. Vycpálek provedl 1882 s ochotníky a s pražským Hlaholem Prodanou nevěstu. 1892 a 1893 V studni. 1887 začali hrát v novém sále Puchweinově na Starém náměstí. 1891 Příšery (Ibsen). SDO Tyl

547 / Skupina účinkujících ve Vrchlického Noci na Karlštejně, 1938.

1893 členem ÚMDOČ. 1896 nuceni se vystěhovat. H. na jevišti Řemeslnické besedy U labutě. 1896 se Občanská záložna rozhodla stavět v tehdejší Panské ulici Nd. Družstvo pro vystavění divadla předalo záložně sebraný kapitál a ta postavila na nádvoří Nd samostatnou div. budovu. 1897 Pelcovo divadlo otevřeno. Jeviště a vnitřní zařízení majetkem jednoty Tyl, která zde potom trvale hrála. Dekorace místní malíř Vilém Novotný. Na přelomu 19. a 20. stol. U havrana *Lidová scéna Spolku křesťansko-sociálního dělnictva*. 1901 Tyl nastudoval operetku *Symfonie čili Kouzelná hlína* (A. Valenta-Mělnický). 1877-1902 celkem 223 představení, tj. 244 her (občas 2-3 aktovky v jednom večeru), z nich 126 českých, 118 cizích. Klasický český a cizí repertoár se rozšířil o Vlčka, Pippicha, Stroupežnického, Rutha, Mrštíky, Jiráska, Vrchlického, z cizích např. o Moliéra, Krylova. 1908 opereta *Dědečkovy housle* (E. Starý). 1912 V studni. 1905 na stálém jevišti 17 představení kočovných společností a 11 ochotnických. Do 1915 okolo 175 her.

1914-1918 činnost přerušena, koncem 1. svět. v. obnovena. Po obnovení 1924 už 101. hra. Do pol. 20. let 20. stol. Tyl 441 premiér. Vlastnili knihovnu o 4000 svazcích, z toho 1200 her, bohatý inventář a garderobu, vlastní vybavení jeviště. 1921 otevřeli i přírodní divadlo ve Včelném, zde každý rok výpravná představení. 1922 zal. v Městské Hrabové *Divadelní ochotnická jednota Jirásek*, 1923 členem ÚMDOČ. Ve 30. letech v nově postaveném Ld rozvoj činnosti Lidové scény. 1938 *DO a zábavní jednota Kolár*, členem ÚMDOČ, 125 členů, vlastní jeviště, 3 představení. Doba rozmachu ODi přerušena 1939 okupací. 1943 Družstvo stálého divadla spojených měst pohoří Orlického (snaha o profesionalizaci části ODi?).

Po 1945 nová generace r. i h. V KD hrál spolek J. K. Tyl. R. primář Ruml. Členem gymnazista Mir. Zounar (*1932), pozdější profes. h. (Teofil Hrátky s čertem, poté h. v *Jedenáctém přikázání*, *Carské milosti*, *Lucerně*). Jh. též Jar. Vojta, Ed. Kohout, J. Plachý. 1949 DS Tyl členem Kruhu vítězných souborů ÚMDOČ. 1951 sloučení Tyla, Lidové scény a DS Žižka z Dlouhé Vsi v *DS Tyl*. *SDO Žižka* h. dosud na jevišti U Macháčků. Společně zah. *Carskou milostí* (Zidarev), 5 repríz v okolí. Pak společně v Pelcově divadle (Nd) Jirásek, Klicpera, Goldoni, Rybák-Sovčenko, Bílý, Síla, Deyl, Zrůbek, Tyl, Zajíček, Maeterlinck). V 70. letech soubor pod JKP. 1970 Poláček je doma, 1971 Matka (Čapek), 1973 Blázinec v prvním poschodí, Vojnarka, 1974 Klidné jako kobry, Než kohout zazpívá, účast na kraj. přehlídce ve Světlé nad Sázavou. 1975 Neděle na střeše, 1976 Ženitba, Vražda z neschopnosti. 1977 oslavy 100. výročí, uvedli *Pygmaliona* a *Fidlovačku*. Počátek 80. let ve znamení orientace na velká díla světové dramatiky a také poskytování prostoru pro MJF. Od 70. do 90. let nepravdivelná a slabší činnost nedostatkem mladších